

– підготовка кадрів для дистанційного навчання.

Звичайно, в Україні відбувається поступовий розвиток системи дистанційної освіти, яка суттєво розширить можливості та підвищить конкурентоздатність вітчизняного ринку освітніх послуг, збільшить доступність до них різних соціальних груп та категорій населення, створить передумови для прискорення розвитку всіх стратегічно важливих сфер нашого суспільства і полегшить повноцінне входження України у світовий інформаційний простір, зберігаючи при цьому високоякісний людський капітал.

Поширення дистанційної освіти у світі та Україні є відповіддю на пропозиції сучасних інноваційних технологій для освітньої галузі. І хоча історія дистанційного навчання в Україні нараховує значно менше років, ніж у Сполучених Штатах чи Західній Європі, сьогодні можна впевнено стверджувати, що й на теренах нашої країни цій формі навчання належить майбутнє.

Література

1. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття». – К.: Райдуга, 1994. – 64 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26.
3. Назва з екрану: режим доступу – <http://www.osvjta.org.ua/>

Мартинець Лілія Асхатівна
кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри
педагогіки та управління освітою
Донецького національного
університету імені Василя Стуса

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ У СУЧАСНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Сьогодні, коли відбуваються зміни та модернізації в галузі освіти, особлива увага звернена на роль школи, як організатора освітнього середовища для розвитку особистості. Світові тенденції розвитку середньої загальної освіти характеризуються переходом від традиційної репродуктивної моделі школи до розвиваючої конструктивної моделі, орієнтованої на результат. Оновилася й функція школи. Вона стала передбачати не тільки навчання і виховання, але й формування соціокультурних та життєвих компетентностей, розвиток соціально значимих якостей особистості. Окреслені завдання визначають мету освіти, яка полягає у формуванні такої особистості, яка буде здатна отримувати глибокі знання, професійні навички, вільно орієнтуватися, самореалізовуватися,

саморозвиватися і самостійно приймати правильні, морально-відповідальні рішення в умовах мінливого світу.

Безумовно, вирішальну роль у становленні особистості відіграє загальноосвітній навчальний заклад. Отже, у сучасних умовах потужним стратегічним ресурсом, що може адекватно відповісти на виклики часу, забезпечити якісно новий за змістом і формою рівень підготовки педагога, є освітнє середовище сучасної загальноосвітньої школи.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року є державним документом, який визначає стратегію й основні напрями її розвитку в XXI столітті. Проведений аналіз сучасного стану національної системи освіти зазначає, що сьогодні потребують якісного поліпшення: освіта дорослих, діяльність закладів післядипломної педагогічної освіти, структурних підрозділів вищих навчальних закладів, на базі яких здійснюються перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [2].

Одним з основних завдань Національної стратегії є підготовка та виховання педагогічних кадрів, здатних працювати на засадах інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу, власного творчого безперервного професійного зростання.

Зміни в змісті й структурі загальної середньої освіти мають глибинний характер і потребують розв'язання проблеми підготовки вчителя, який усвідомлює свою соціальну відповідальність, постійно дбає про своє особистісне і професійне зростання, вміє досягти нових педагогічних цілей. Під цим кутом зору роль учителя полягає не лише в тому, щоб забезпечити трансляцію знань, а й бути людиною культури і вселюдських цінностей, провідником ідей державотворення і демократичних змін.

Домінантною стає підготовка педагога, діяльність якого не обмежується викладанням власного предмета, фахівця, здатного до здійснення міждисциплінарних зв'язків, який усвідомлює значущість професійних знань в контексті соціокультурного простору. Важливим є його вміння організувати навчальний процес як педагогічну взаємодію, спрямовану на розвиток особистості, її підготовку до розв'язання завдань життєтворчості. Реалізуючи гуманітарну природу своєї професії, вчитель як вихователь і організатор навчального процесу не обмежується оцінкою навченості учнів, а стимулює їхні особисті досягнення. З огляду на нову ситуацію в освітньому просторі України педагог має уміти працювати в умовах вибору педагогічної позиції, технології, підручників, змісту, форм навчання тощо.

Отже, напрямок професійної переорієнтації вчителя – від просвітництва до здійснення життєтворчої та культуротворчої місії, від маніпулятивної, авторитарної педагогіки до педагогіки особистісно зорієнтованої, педагогіки співробітництва.

Н. Ничкало вважає головним завданням професійного навчання підготовку «кваліфікованих конкурентоспроможних кадрів з високим рівнем професійних знань, умінь, навичок і мобільності, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу і ринковим відносинам в економіці, виховання

соціально-активних членів суспільства, формування в них наукового світосприйняття, творчого мислення, кращих людських якостей, національної свідомості» [3].

Цікавим є дослідження І. Бега щодо становлення професіонала в сучасних соціальних умовах. На його думку, «умовою і засобом реалізації професії виступає людина-професіонал, в особистості якої, з одного боку, втілюється те спільне, що характерне для будь-якого працівника, який зайнятий даним видом праці, а з іншого – індивідуальне, привнесене ним самим у кожний конкретний акт, кожний аспект професійної діяльності» [1].

Отже, зауважимо, що концепція формування нової школи безпосередньо пов'язана з серйозними змінами в змісті підготовки педагогічних кадрів. Стандарти нового покоління міняють філософію педагогічної освіти. Її метою стає створення умов для продуктивного й досить швидкого розвитку особистості вчителя, що має лідерські якості й здатний на професійному рівні виховати ці якості (а також ті, які будуть потрібні в майбутньому) у представників нових поколінь. Учитель стає зразком особистісного розвитку. Він є не тим, хто вже досяг вершин людського життя, а той, хто піднімається до них, беручи з собою своїх учнів і разом із ними переборюючи всі труднощі особистісного росту й соціального розвитку. Особистість формуються з дитинства батьками й учителями й тільки тоді, коли батьки й учителі самі є носіями цієї ознаки. Найкращі якості неможливо передати як інформацію. Вони вирощуються в людині іншою особистістю, що має такі якості. Виховати Людину, майбутнього відповідального сім'янина й професіонала, створити основу для успішної соціалізації у високотехнологічному, стрімко мінливому світі здатний тільки вчитель, що володіє цими якостями й, більше того, що постійно здобуває нові корисні якості.

Педагоги, які працюють у сучасній загальноосвітній школі, поряд із предметними компетенціями мають володіти метапредметними (здатність працювати з різними видами інформації, аналізувати проблеми, ставити завдання й ін.) і, що досить важливо, особистісними компетенціями. Це означає, що вчителі, які будуть починати роботу в нових умовах, мають суттєво змінити як форму, так і зміст своєї педагогічної діяльності.

В умовах незалежності та автономії шкіл, вимог, які пред'являє життя до педагогів шкільних колективів, підвищується відповідальність керівника школи, його самостійність у вирішенні актуальних питань самоосвіти педагогічного колективу.

Водночас, активність учителя в професійному розвитку безпосередньо залежить від середовища, в якому він перебуває й частиною якого він є. Стає особливо важливою роль створеного та керованого ним освітнього середовища професійного розвитку учителів. В межах такого освітнього середовища формується мотивація педагога до самоосвіти (системна – до поліпшення національної системи освіти, забезпечення умов всебічного розвитку дітей; виконавська – до покращення якості викладання, задоволення потреб учнів у вивченні предмету; особистісна – до фахового зростання, збереження здоров'я тощо), створюються можливості до задоволення його когнітивних потреб,

набуття нових та удосконалення існуючих фахових умінь тощо. Зазначене освітнє середовище як засіб управління професійним розвитком педагога містить такі складники як мотиваційний, ресурсний (навчально-методичний, організаційний та стимуляційний). Провідна роль у створенні цього середовища та підтримці його дієвості належить директорові закладу, проте керівники шкіл не мають відповідної теоретичної підготовки та необхідних технологій і методик для управління ним.

Однак, для того щоб краще управляти освітнім середовищем, зацікавлені керівники шкіл посилено шукають шляхи і засоби ефективної взаємодії з органами управління освітою у розвитку такою системою. Вони намагаються визначити оптимальний зміст своєї роботи, створити ефективний організаційний механізм управління освітнім середовищем, вивчити питання підготовки колективу. Багато керівників відділів освіти вважають, що організація роботи вимагає введення в штат спеціаліста, до компетенції якого входило б координаційна робота з директорами по послідовному розвитку школи, підготовки вчителів тощо. У ряді деяких відділів освіти визнають за необхідне створити спеціальний орган – раду директорів. За допомогою цієї ради відділ освіти з найменшими морально-психологічними витратами може вирішити питання підготовки педагогів, створення освітнього середовища школи. Крім того, на базі відділу освіти через методичну службу багато керівників можуть організувати навчання педагогів. Отже, досвід взаємодії керівників шкіл з відділами освіти – це і координація, і співпраця, в результаті якого можуть вирішитися багато питань, в тому числі і проблеми створення та управління освітнім середовищем, і питання навчання педагогів тощо.

Отже, виходячи з особливостей загальноосвітніх навчальних закладів і змісту сучасної законодавчої бази освіти, вважаємо, що основними завданнями майбутнього розвитку шкіл у контексті нашого дослідження є:

- визначення об'єктивної прогнозованої потреби в професійному розвитку педагогічних працівників на рівні школи, міста, області;
- підвищення якості педагогічної освіти, забезпечення її привабливості, конкурентоспроможності, мобільності на ринку праці завдяки впровадженню особистісно зорієнтованих систем навчання;
- формування якісного персоналу, здатного до інновацій;
- інтеграція шкіл з вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації;
- перебудова управлінської структури загальноосвітнього навчального закладу.

Література

1. Бех І. Становлення професіоналізму в сучасних соціальних умовах / І. Бех // Педагогіка толерантності. – 2001. – № 3-4.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
3. Ничкало Н. Професійно-технічній освіті – державну підтримку та

Петришин Галина Романівна
кандидат політичних наук, доцент,
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ СМИСЛІВ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В СИСТЕМІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні чисельні системи координат, в яких відбувається творення культурного простору в Україні спонукають нас до розгляду питання формування світоглядних смислів сучасної молоді в системі вітчизняної освіти. Сталість маргінальних тенденцій суспільного життя зумовила цілий ряд змін в організації освітнього процесу, його змістовної сторони, наслідки яких ставлять під сумнів дієвість освіти як засобу створення, формування та розвитку світоглядних смислів особистості. Приводом до таких міркувань є панування фрагментарного знання в освітньому середовищі, заміщення процесу пізнання процесом оперування інформацією, неконтрольоване використання сумнівного за якістю віртуального знання, вузькопрофільна спрямованість знань відірваних від можливостей економіки забезпечити їх практичне використання, тотальне скорочення дисциплін гуманітарного циклу, активізації маргінальних типів світогляду, «втрата наукою своєї культурно-освітньої і людино творчої функції» [1, с.183].

Метою нашого виступу є визначення кола проблем, пов'язаних з питанням дієвості вітчизняної освіти у полі формування світоглядних орієнтацій особистості.

Ключовим в осмисленні ролі освіти у формуванні світоглядних позицій особистості є питання сутності терміну «картина світу». У більшості наукових джерел поняття «картина світу» тлумачиться як сукупність багаторівневих світоглядних структур, що є основою культури конкретно історичного етапу розвитку суспільства та відображенням унікального життєвого досвіду суб'єкта. У такому трактуванні «картина світу» виконує роль своєрідної ментальної карти, відповідно з якою людина орієнтується у соціумі і природному середовищі. Отже, картина світу є одним з базових особистісних утворень, ядром якого є світогляд. Під світоглядом ми розуміємо систему поглядів особистості на «світ» і «людину», відображенням яких є особистісні смисли, знання, уявлення, уміння, цінності, відношення.

Реалії сучасного українського суспільства ускладнюють процес використання традиційних ціннісних орієнтирів культури, внаслідок чого індивідуальна картина світу втратила внутрішню культурну цілісність і стала надзвичайно варіативною. За таких умов, згідно з Л. Панченко, на вітчизняну